

До реєстр. № 9607 від 11.08.2023

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 18 лютого 2026 року (протокол № 144), розглянув проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» (щодо умов подання та розгляду звернень, в тому числі в електронній формі), реєстр. № 9607 від 11.08.2023, поданий народними депутатами України Штепою С.С. та Подгорною В.В. (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є вдосконалення законодавчого регулювання умов подання та розгляду звернень громадян, в тому числі звернень в електронній формі.

Для досягнення поставленої мети проектом Закону передбачається внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» (далі – Закон), відповідно до яких, зокрема:

встановлюється можливість направлення звернень з використанням інформаційно-комунікаційних систем, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

запроваджується автентифікація особи, що подає звернення з використанням інтегрованої системи електронної ідентифікації, електронного підпису, та/або інших засобів ідентифікації, які дають змогу однозначно встановити особу заявника;

до переліку звернень, що не розглядаються, додаються звернення, в яких не викладено зміст питання або суть є незрозумілою, вжито ненормативну лексику та/або образливі висловлювання, а також звернення, які містять заклики, спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриг її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення;

передбачено, що скарги в інтересах неповнолітніх і недієздатних осіб можуть бути подані ними особисто або їх законними представниками, а скарги в інтересах малолітніх осіб подаються їх законними представниками;

до обов'язків органів державної влади, місцевого самоврядування щодо розгляду заяв чи скарг додається положення про забезпечення доступності інформації про порядок подання та розгляду звернень громадян.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету зазначає, що законопроект не матиме впливу на показники бюджету.

Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації у своєму висновку вказує на наявність в законопроекті дискусійних положень, зокрема це стосується змін до статті 5 Закону, якими звужується коло осіб, що зможуть надсилати електронні звернення суб'єктам владних повноважень, а також змін до статті 8 Закону, якими пропонується додати перелік підстав для відмови в розгляді звернення, що може призвести до зловживань при розгляді звернень та безпідставних відмов в розгляді.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловлює до законопроекту зауваження.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини зазначає про неузгодженість окремих положень законопроекту (запропонованої нової редакції статті 8) з нормами діючого Закону та звертає увагу, що визначення підстав і предмету звернення є правом суб'єкта звернення, тому запропонована у проекті Закону редакція частини шостої статті 8 Закону викликає певні сумніви.

Міністерство оборони України та Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, в межах своєї компетенції, підтримують законопроект.

Міністерство юстиції України висловлює до законопроекту низку застережень та акцентує увагу на тому, що у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» необхідно повністю переглянути весь Закон України «Про звернення громадян» та прийняти його у новій редакції (розроблений міністерством проект подано Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України та зареєстровано у парламенті під реєстр. № 11082).

Міністерство фінансів України повідомляє, що положення законопроекту не суперечать бюджетному законодавству.

Державна податкова служба України висловлює зауваження до законопроекту, зокрема зазначає, що можливість подання електронних звернень має бути передбачена і без застосування електронного цифрового підпису; звертає увагу на те, що пропозиція щодо скасування переваг для окремих осіб (зміни до статті 16) потребує також внесення відповідних змін до статей 14 та 15 Закону; надає інші зауваження до законопроекту.

Під час обговорення законопроекту народні депутати України – члени Комітету звернули увагу на наявність додаткових зауважень до законопроекту.

Законопроектом передбачено запровадження обов'язкової автентифікації особи, яка подає звернення шляхом використання інтегрованої системи електронної ідентифікації, електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, та/або інших засобів ідентифікації, які дають змогу однозначно встановити особу заявника. При цьому з діючого Закону пропонується вилучити припис, згідно з яким застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається. Вказана новела ускладнить процедуру подання письмових звернень з використанням мережі Інтернет та засобів електронного зв'язку, що може призвести до зменшення кола осіб, які зможуть надсилати електронні звернення суб'єктам владних повноважень, і, як наслідок, до звуження обсягу конституційного права людини і громадянина на звернення, яке гарантоване статтею 40 Конституції України.

Положеннями законопроекту, серед іншого, пропонується передбачити, що електронні звернення (безвідносно до їх адресатів) надсилатимуться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Тим самим відповідні нормативні положення, прийняті урядовими підзаконними актами, вочевидь, регулюватимуть діяльність (права і обов'язки) у відповідній сфері суб'єктів, які не входять до системи органів виконавчої влади (наприклад, парламент або Глава держави). Запропонований підхід має ознаки порушення конституційної моделі організації влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Законопроектом пропонуються зміни до статті 16 Закону України «Про звернення громадян», якою регулюється порядок розгляду скарг громадян. Однак з набранням чинності Закону України «Про адміністративну процедуру» організаційно-правові засади забезпечення конституційного права громадян на звернення суттєво змінилися: звернення громадян до органу публічної адміністрації зі скаргами, здебільшого, підпадають під дію Закону України «Про адміністративну процедуру», а не Закону України «Про звернення громадян». Водночас більшість звернень, на які повинна поширюватись дія Закону України «Про звернення громадян», мають пропозиційний та рекомендаційний характер. Отже, зміни до законодавства щодо порядку розгляду такого виду звернення, як скарга (з метою забезпечення практичної реалізації таких змін), необхідно вносити саме до Закону України «Про адміністративну процедуру».

Деякі положення законопроекту не узгоджуються з положеннями, передбаченими Законом України «Про поштовий зв'язок» та Законом України «Про електронні комунікації».

Окремо наголошувалось, що на виконання Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про адміністративну процедуру» (щодо приведення законодавчих актів України у відповідність із зазначеним законом) Кабінет Міністрів України розробив та подав до Верховної Ради України проект нового Закону України про звернення, реєстр. № 11082 від 13.03.2024. Зазначений законопроект був доопрацьований у Комітеті з урахуванням поправок і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи та підготовлений для

розгляду Верховною Радою України у другому читанні (рішення Комітету від 14.11.2025). Законопроект реєстр. № 11082 визнано євроінтеграційним і ним, зокрема, передбачається визнання таким, що втратив чинність, діючого Закону України «Про звернення громадян», до якого законопроектом реєстр. № 9607 пропонуються зміни.

За підсумками обговорення Комітет ухвалив рішення:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» (щодо умов подання та розгляду звернень, в тому числі в електронній формі), реєстр. № 9607 від 11.08.2023, поданий народними депутатами України Штепою С.С. та Подгорною В.В., за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

2. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України - голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

